

on the basis of scientific views of various scientific schools of social work. The professional activity of social workers involves constant interpersonal contacts with people in need of assistance. Therefore, the use of pedagogical innovations in the process of training social workers, based on the active subject-subjective interaction of participants in the educational process, is being updated. These are interactive technologies (technology cooperation) that are widely used in higher education institutions and studied by foreign and domestic scientists. It is revealed that in practice of social work, designing is a component of the management of social services, the component of self-management of social work specialists and social technology is aimed at forecasting and implementing social innovations. The effectiveness of a specialist in social work, his professionalism, depends on knowledge, skills and abilities, as well as on preparedness for activities in a changing environment, the ability to design and implement social innovation.

Key words: design; innovation; project; social work; technology.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2018

Прийнято до друку 26.04.2018

УДК 316. 62-053.6

Оксана Ступак

ORCID iD 0000-0001-6732-4569

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту,
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»,
вул. Г. Батюка, 19, 84116 Слов'янськ, Україна,
stupak-oksana@ukr.net

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ»

У статті представлений теоретичний аналіз та систематизація підходів до визначення поняття «соціальна активність». Дефініція «активність» використовується в різних галузях науки як самостійне поняття, так і в якості додаткового елемента в різних системах. Аналіз енциклопедичної, психолого-педагогічної літератури дав можливість виокремити наступні підходи до поняття «соціальна активність»: як динамічна характеристика особистості, що відображає рівень спрямованості здібностей, знань, навичок, концентрації вольових і творчих зусиль особистості на реалізацію невідкладних потреб, інтересів, мети; як спосіб життєдіяльності, що характеризується умінням діяти за власним бажанням, реалізуючи особистісний початок у нових формах і видах діяльності; як зв'язок особистості з соціальним середовищем через свідому, цілеспрямовану взаємодію особистості та соціуму з урахуванням особистісних мотивів за якими люди здійснюють вплив один на одного та різні види суспільно-корисної діяльності.

Ключові слова: активність; активна особистість; ініціативність; молодь; соціальна ініціатива; соціальна активність.

Вступ. За останнє десятиліття значно зростала кількість, рівень та обсяг соціально-педагогічних досліджень та науково-теоретичних розвідок із питань соціального становлення молоді різних регіонів, соціальних груп, що відображається в наукових публікаціях, дисертаційних дослідженнях, монографіях тощо. Це

обумовлено стрімким зростанням соціального значення розвитку демократичного суспільства з орієнтацією на потреби людей, зокрема молоді. Особливості сучасного життя молоді особистості висуває вимоги, що потребують активного включення в соціальні відносини з іншими людьми, соціальними інституціями в

політичних, громадських, економічних сферах. Прагнення молоді до незалежності, самостійності в прийнятті рішень, вибору ціннісних орієнтацій, шляхів самореалізації призводять до інтенсивного розвитку волонтерства, різних форм лідерства, участі в громадському житті, діяльності інститутів громадянського суспільства та інших форм соціальної активності.

У різні періоди розвитку суспільства формувалися уявлення про активну особистість, робилися спроби проаналізувати зміст поняття соціальна активність, виявити механізми та шляхи її формування, визначити мотиви, що спонукають до активної громадської діяльності чи навпаки чинників, що призводять до асоціальної поведінки. Аналіз концептуальних підходів до процесу формування соціальної активності в соціально-педагогічному аспектах показав орієнтованість дослідників на особистісно-орієнтовані, діяльнісні підходи, що базуються на характеристиці особистості, способу життєдіяльності тощо. Водночас, хоча проблема формування, розвитку та стимулювання соціальної активності не є новою в педагогічній, психологічній науковій думці, проте зважаючи на актуальні вимоги суспільства виникає потреба актуалізації наукових досліджень щодо пошуку нових форм і методів формування соціальної активності сучасної молоді з урахуванням їхніх поглядів і світоглядних орієнтирів. При цьому першочерговим завданням виявляється систематизація понятійного апарату дослідження.

Розвиток громадянського суспільства невід'ємно пов'язаний в активність суспільства, в тому числі молоді, яка визначає власні пріоритети та орієнтири соціальної діяльності. Водночас дослідження пов'язані з економічними, соціальними, педагогічними, культурними, державотворчими змінами в суспільстві підтверджують актуальність формування соціальної активності молоді в умовах сучасного децентралістичного євроорієнтованого спрямування розвитку держави.

Мета статті – проаналізувати та систематизувати термінологічні засади поняття «соціальна активність».

Теоретичний аналіз підходів до визначення соціальної активності. Вивченню аспектів соціально-педагогічної роботи присвячені дослідження низки вітчизняних та зарубіжних авторів, серед яких: Д. Белухін, В. Бочаров, Л. Буєва, О. Беспалько, М. Євтух, І. Зверева,

Л. Коваль, О. Кузьменко, А. Мудрик, О. Сердюк, С. Харченко, С. Хлебик та інші. Питання соціалізації ставало предметом наукових розвідок науковців, таких як: Е. Белинська, С. Воронков, А. Волохов, Е. Єршова, В. Єхало, В. Іванов, С. Іваненков, А. Касжанова, А. Ковальова, О. Кодатенко, І. Кон, В. Костюкевич, Г. Лактіонова, Н. Лавриченко, М. Лукашевич, П. Плотніков, Т. Стефаненко, С. Савченко, В. Скрипка та інші.

Різним аспектам формування соціальної активності молоді присвячені дослідження педагогів, таких як: Г. Ареф'єва, П. Бабочкін, О. Баранков, Б. Бітінас, В. Бочарова, В. Волков, Н. Галустян, В. Дегтерьов, С. Грабовська, М. Докторович, О. Капустіна, А. Капто, В. Кірічук, Н. Клімкіна, А. Крупнов, І. Ларіонова, В. Панок, Ю. Привалов, А. Ребенко, Т. Мальковська, С. Тетерський, А. Сапрянчук, Г. Сухобська, О. Харланова, В. Хайкін, К. Ямкова та інші.

Виокремлення молоді як суспільної групи відбувається за іншими, ніж класоутворюючі, ознаками й критеріями, отже глибокого та комплексного аналізу потребує дослідження якісних соціальних характеристик молоді: соціального складу, специфічних форм свідомості та соціальної діяльності. Молодь, що навчається має свою специфіку, власні соціальні характеристики. Водночас досить різниться молодь, що здобуває середню та вищу освіту, що обумовлено віковими особливостями, а також ціннісними орієнтирами (Плотніков, 2004, с. 20).

Дефініція «активність» використовується в різних галузях науки як самостійне поняття, так і в якості додаткового елемента в різних системах. Похідними даного терміну в науковій думці застосовуються поняття «активна особистість», «ініціативність», «соціальна ініціатива» тощо. Ураховуючи широке змістове наповнення та спектр застосування виникає потреба більш уважної диференціації названих термінів. Водночас різноманіття та неоднозначність теоретичних підходів обумовлює доцільність систематизації дефініцій навколо проблеми формування соціальної активності молоді в різних інституціях.

«Словник із соціальної педагогіки» визначає *активність* як діяльнісний стан відображення та перетворення дійсності, що бере активну участь в розвитку людини, становленні її особистості. Тоді як *активність особис-*

тості виокремлюється як здатність людини виробляти суспільно корисні перетворення в світі на основі прояву творчості, вольових актів, спілкування (Мардахаєва, 2002, с. 16). Водночас «Енциклопедія освіти» характеризує активність як вищу форму розвитку діяльності, що відзначається самопідпорядкованістю, готовністю та здатністю до діяльності (Кремень, 2008, с. 344).

Ураховуючи специфіку соціального становлення молоді в сучасних умовах, К. Ямкова (2011) визначає сутність *активності* в здатності людини на самостійні вольові прояви, що виражаються в постановці мети, особистій організації самої дій, спрямованих на досягнення цієї мети. Будь-яка ініціатива виходить за межі обов'язків і спрямована на вияв активності, самостійності. Тому одним з основних завдань навчання є підвищення активності особистості та включення її до різних видів діяльності (с. 360).

Соціальна змістовність активності все ж таки базується на фізіологічних, психофізіологічних, психічних видах та формах активності особистості. Серед основних форм активності людини виділяються діяльність, спілкування, пізнання та рефлексія. Поряд із формою виокремлюють ще й таку одиницю диференціації як вид. Так, у якості видів виділяються моторна, сенсорна, вольова, інтелектуальна, соціальна, інформаційно-комунікативна, спонукальна, пізнавальна, творча активність. У кожному з них окреслюється ступінь її виявлення – високий, середній та низький. На громадження різних видів активності в онтогенезі зумовлює утворення простору людської активності – індивідуального та загального (Харланова, 2011, с. 360).

Близьким до поняття «активність» у психолого-педагогічних джерелах виділяють термін «*ініціативність*» як сукупність соціально значущих якостей. Ініціативність, на думку науковців, виступає складною багатфункціональною особистісною якістю, що пов'язана з цілеспрямованістю, активністю, самостійністю, дисциплінованістю, відповідальністю. У соціальній ініціативі вдало поєднується індивідуальне та суспільне, а їх злагоженість залежна від ступеня розвитку соціальних відчуттів, переживань та емоцій, що відображають ставлення до себе, суспільства, інших людей та діяльності. Тому соціальну ініціативу характеризують як особистісну та

суспільну якість, потребу до зміни або перетворення дійсності, мотив діяльності (Окушко та ін., 2015, с. 10).

Із іншого боку, *соціальну ініціативу* важливо розглядати як сукупність дій з висунення, узгодження, розповсюдження та реалізації соціально корисних ідей, що свідомо та самостійно здійснюються суб'єктом, але водночас виступають характеристикою, формою прояву соціальної активності особистості (Мардахаєва, 2002, с. 105).

Отже, *соціальна ініціатива* функціонує в комплексі з цілою низкою якостей особистості: цілеспрямованістю, настирністю, рішучістю, відповідальністю, дисциплінованістю, працьовитістю тощо і знаходить виявлення у діях, що, в свою чергу, забезпечує можливість суб'єкта до самореалізації, формування самосвідомості, відповідальності, волі, самодисципліни, збагачення власного досвіду (Сапіянчук, 2010, с. 160). Водночас, розглядаючи соціальну ініціативу як невід'ємний елемент участі особистості в суспільному житті, важливо відзначити при цьому ступінь самостійного виділення важливих соціальних проблем та шляхів їх вирішення, проте далеко не завжди вона знаходить реальне впровадження, реалізацію ідей та ініціатив. Отже, виникає потреба визначити особливості соціальної активності та проблеми їх формування для цього важливо систематизувати термінологічні підходи даного поняття.

Підходи до поняття «соціальна активність». Аналіз енциклопедичної, психолого-педагогічної літератури дав можливість виокремити наступні підходи до поняття «соціальна активність», що характеризуються особистісно-орієнтованою, діяльнісною спрямованістю:

- **як динамічна характеристика особистості:** реалізується в певній системі цільових настанов, мотивів, що визначають інтереси особистості, її залучення до діяльності із задоволення потреб, які виникають (Мальковська, 1973, с. 10); відображає рівень спрямованості здібностей, знань, навичок, концентрації вольових і творчих зусиль особистості на реалізацію невідкладних потреб, інтересів, мети, досягнення ідеалів завдяки опануванню (О. Баранков, М. Докторович, О. Капустіна); визначає динамічний стан особистості, спрямований на становлення та підтримку її зв'язків з оточуючим світом; сукупність форм людської діяльності, усвідомлено орієтова-

них на вирішення певних завдань, що постають перед суспільством, класом, соціальною групою в певний історичний період (Мардахаєв, 2002, с. 18–19); характеризує активне відношення до суспільно значимої діяльності та як форма прояву потреб в соціальній участі (Хайкін, 2000, с. 286);

- **як спосіб життєдіяльності:** сукупність методів, процедур спрямованих на зміну соціальних умов відповідно до потреб, інтересів, цілей та ідеалів особистості, на висунення й реалізацію соціальних інновацій, формування в собі необхідних соціальних якостей (Зверева, 2013, с. 81); уміння діяти за власним бажанням, реалізуючи особистісний початок у нових формах і видах діяльності, виявляти здатність у разі потреби швидко опанувати різні види діяльності (Ямкова, 2010, с. 357);

- **як зв'язок особистості з соціальним середовищем:** направленість особистості на оволодінні соціальним середовищем, самореалізацію, прояв власного потреб, трансформацію особистих прагнень в суспільство (Сухобська, 2007, с. 215); свідома, цілеспрямована взаємодія особистості та соціуму з урахуванням особистісних мотивів за якими люди здійснюють вплив один на одного та різні види суспільно-корисної діяльності (Ларіонова, Дегтярьов, 2010, с. 146); забезпечення неперервної взаємодії суб'єкта зі світом (Крупнов, 1984, с. 28); виявляється у формі усвідомлення сенсу життя, здорового суперництва, примноження своїх достоїнств тощо (Ямкова, 2010, с. 358); система морально-етичних знань про норми поведінки в суспільстві, соціальні цінності, переживання, вчинки, які характеризують ставлення до суспільства, інших людей та самого себе (Клімкіна, 2009, с. 18).

Наведені сутнісні характеристики поняття «соціальна активність» звичайно не вичерпують всіх аспектів термінологічних засад, проте виступають певними орієнтирами, що в руслі дослідження проблеми формування соціальної активності молоді дозволили визначити *соціальну активність як інтегровану особистісну діяльність людини щодо ініціювання, планування, реалізації суспільно-корисної діяльності в комунікативному соціальному середовищі з урахуванням власних потреб, потреб суспільства та особистісних якостей, що сприяють її впровадженню.*

Соціальна активність має свої особливості в кожному віковому періоді людини, у від-

повідності з його соціальними потребами та соціальним досвідом. Як стійка риса особистості, соціальна активність проявляється в цілеспрямованості, ініціативності, життєдіяльності, відповідальності, принциповості, високих вимогах до себе.

Соціальна активність проявляється в різних сферах діяльності: трудовій, суспільній, політичній, культурологічній, побутовій. Розрізняють наступні її види (Зверева, 2013, с. 8–82):

- творча соціальна активність, що характеризує суб'єкт з позиції виконання ним професійних соціальних функцій, участь в науково-технічній творчості, раціоналізація та вдосконалення у виборчих процесах тощо;

- громадсько-політична соціальна активність суб'єкта проявляється в створенні та участі в діяльності політичних і громадських організаціях, рухів, реалізація соціальних ініціатив, обговорення нормативних документів, вирішення соціальних завдань, проблем тощо;

- культурологічна соціальна активність найменш формалізована й більшою мірою залежить від індивідуальних якостей особистості, її інтересів і прагнень.

Водночас структура соціальної активності особистості молодшої людини, на думку Н. Клімкіної (2009) найбільше актуалізується у певних сферах: навчально-трудова, соціально-політична, природоохоронна, сфері дозвілля й відпочинку та благочинній діяльності. Упродовж розвитку особистості підлітка його активність поступово перетворюється в соціальну систему зацікавлень, інтересів та потреб. Вони ґрунтуються на усвідомленні сутності суспільних явищ, міжособистісних взаємин, зумовлюють розвиток соціальних потреб громадянського спрямування, ініціюють участь у практичній соціально значущій діяльності (с. 15).

Зважаючи на вік учасників, молодь потребує можливості самореалізації в суспільно значущій діяльності, участь у якій надає їй упевненості у власних силах, можливості набути особистісного та громадського статусу, важливого соціального досвіду, реалізувати свої інтереси і потреби. У зв'язку з цим слушною є думка про те, за яких умов соціальна ініціатива набуває ознак соціальності. Її каталізатором виступає первинна ініціатива суб'єкта, яка:

- спрямовується безпосередньо на перетворення навколишнього середовища;

- передбачає залучення інших членів соціуму.

Учені розрізняє види і форми соціальної ініціативи: за характером прояву; за спрямованістю; за сферами діяльності та напрямками; за масштабом; за часом; за авторством; за результативністю (Окушко та ін., 2015, с. 10).

Важливим аспектом дослідження соціальної активності молоді є вивчення основних структурних елементів. Так, С. Тетерський (2004) у своєму дослідженні виокремлює наступні характеристики соціальної ініціативності як особистісної якості (с. 21):

- спрямовані на себе – цілеспрямованість, наполегливість, активність, самостійність, самопізнання, допитливість, прагнення до матеріального благополуччя та психологічного комфорту;

- спрямовані на суспільство – лідерство, динамічність, мобільність, оригінальність, товариськість, неординарність, колективізм, взаємодопомога, орієнтація на інновації, сформованість специфічної субкультури;

- спрямовані на державу – відповідальність, бажання та вміння працювати, прагнення до популярності, активність в публічному інформаційному полі, долучення до культурної та політичної діяльності.

На сьогоднішній день в українському соціумі спостерігаються три основні варіації (форми) соціальної активності – згода (у вигляді

добровільної відданості соціальним реаліям); включеність (у вигляді можливості вільного виразу думок, але переважно ці думки сприймаються лише як «соціальний фон»); участь (у вигляді реалізації зацікавленими соціальними суб'єктами власних задумів у дії). Домінування в суспільстві певної форми соціального діалогу й обумовлює характер, динаміку, спрямованість, просторові та часові межі соціальної активності (Мазурик, 2016).

Мірою того як особистість здобуває досвід соціальної діяльності та включається в широке коло спілкування, відбувається нарощування соціальної активності. Ступінь соціальної активності залежить від співвідношення між соціальними функціями особистості та її суб'єктивними установками, від ставлення людини до своїх суспільних обов'язків. Соціальною виступає не кожна діяльність особистості, а лише та, що має суспільний характер та реалізується в соціальних фактах (Мальковська, 1973, с. 11–12).

Висновки. Проведений теоретичний аналіз соціальної активності молоді дав можливість систематизувати термінологічні підходи до визначення та структури поняття «соціальна активність». Водночас виникає потреба подальшого дослідження процесів її формування у молоді під час діяльності в різних інституціях, зокрема інститутах громадянського суспільства.

Література

- Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За ред. проф. І. Д. Звереві. Київ, Сімферполь: Універсум, 2013. 536 с.
- Клімкіна Н. Г. Формування соціальної активності підлітків із неповних сімей у навчально-виховному процесі основної школи: автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка». Київ, 2009. 24 с.
- Енциклопедія освіти / Гол. редактор В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
- Крупнов А. И. Психологические проблемы исследования активности человека. *Вопросы психологии*. 1984. № 3. С. 25–32.
- Ларионова И. А., Дегтерев В. А. Социальное образование и социальная активность молодежи. *Социальная активность молодёжи как условие развития современного общества: сборник научных трудов по итогам Всероссийских социально-педагогических чтений им. Б. И. Лившица, 2–3 февраля 2010 г.* Екатеринбург: Уральский государственный педагогический университет, 2010. С. 146–156.
- Мальковская Т. Н. Воспитание социальной активности старших школьников: учебное пособие. Ленинград: ЛГУ, 1973. 172 с.
- Мазурик О. В., Єрескова Т. В. Соціальна активність сучасного українського соціуму: форми, ресурси, наслідки. URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/90254/85787> (дата звернення: 25.01.2018).

- Плотніков П. В. Соціально-педагогічні основи соціалізації молоді промислового регіону: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2004. 495 с.
- Сапріянчук А. П. Соціальна ініціатива особистості як суттєва риса її суспільної активності. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2010. Вип. 54. С. 158–161.
- Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення: посібник/ Т. К. Окушко та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.
- Словарь по социальной педагогике: учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Автор-составитель Л. В. Мардахаева. Москва: «Академия», 2002. 368 с.
- Сухобская Г. С. Социальная и социально-психологическая зрелость: основы идентификации личности в образовательном процессе. *Понятийный аппарат педагогики и образования*. 2007. Вып. 5. С. 215–218.
- Тетерский С. В. Развитие социальной инициативности детей и молодежи: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (по областям и уровням образования)». Тамбов, 2004. 40 с.
- Хайкин В. Л. Активность (характеристика и развитие). Москва: Логос, 2000. 416 с.
- Харланова Е. М. Социальная активность студентов: сущность понятия. *Теория и практика общественного развития*. 2011. № 4. С. 358–362.
- Ямкова К. С. Визначення сутності та змісту соціальної активності в науковій думці. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія педагогіка*. Мелітополь, 2011. С. 357–365.

References

- Zvjerjeva, I. D. (Ed.). (2013). *Encyklopedija dlja fakhivciv socialjnoji sfery [Encyclopaedia for social media spheres]*. Kyiv, Simferopolj, Ukraine: Universum (ukr).
- Klimkina, N. Gh. (2009). *Formuvannja socialjnoji aktyvnosti pidlitkiv iz nepovnykh simej u navchaljno-vykhovnomu procesi osnovnoji shkoly [Formulation of societal activities in the field of unreasonable seizures in the naval-vihovnomu process of basic schools]*. Extended abstract of candidate's thesis: 13.00.05. Kyiv, Ukraine (ukr).
- Kremen, V. Gh. (Ed.). (2008). *Encyklopedija osvity [Encyclopedia of education]*. Kyiv, Ukraine: Jurinkom Inter (ukr).
- Krupnov, A. I. (1984). Psihologicheskie problemy issledovanija aktivnosti cheloveka [Psychological problems of research of human activity]. *Voprosy psihologii*, 3, 25–32 (rus).
- Larionova, I. A., Degtrev, V. A. (2010). Socialnoe obrazovanie i socialnaja aktivnost molodezhi [Social Education and Social Activity of Youth]. In *Social'naja aktivnost' molodjozhi kak uslovie razvitija sovremennogo obshhestva: sbornik nauchnyh trudov po itogam Vserossijskih socialno-pedagogicheskikh chtenij im. B. I. Livshica, 2–3 fevralja 2010 g.*, pp. 146–156 (rus).
- Malkovskaja, T. N. (1973). *Vospitanie socialnoj aktivnosti starshih shkolnikov [Education of social activity of older students]*. Leningrad: LGU, Russia (rus).
- Mazuryk, O. V., Jereskova, T. V. (2016). Socialjna aktyvnist suchasnogho ukrajinsjckogho sociumu: formy, resursy, naslidky [Social activity of the modern Ukrainian society]. Retrieved from <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/90254/85787> (ukr).
- Plotnikov, P. V. (2004). *Socialjno-pedagoghichni osnovy socializaciji molodi promyslovogho rehionu [Socio-pedagogical bases of socialization of youth of the industrial region]*. Donecjk, Ukraine: DonNU (ukr).
- Saprijanchuk, A. P. (2010). Socialjna iniciatyva osobystosti jak suttjeva rysa jiji suspiljnoji aktyvnosti [Social initiative of the individual as an essential feature of its social activity]. *Visnyk Zhytomyrskogho derzhavnogho universytetu. Pedagoghichni nauky*, 54, 158–161 (ukr).
- Okushko, T. K. (Ed.). (2015). *Socialjna iniciatyvnistj: zmistovo-tekhnologhichne zabezpechennja [Social initiative: content-technological support]*. Kharkiv, Ukraine: Drukarnja Madryd (ukr).
- Mardahaeva, L. V. (Ed.). *Slovar po socialnoj pedagogike [Dictionary on social pedagogy]* (2002). Moscow, Russia: Akademiya (rus).

- Suhobskaja, G. S. (2007). Social'naja i social'no-psihologicheskaja zrelost: osnovy identifikacii lichnosti v obrazovatel'nom processe [Social and socio-psychological maturity: the basics of identification of the person in the educational process]. *Ponjatijnyj apparat pedagogiki i obrazovanija*, 5, 215–218 (rus).
- Teterskij, S. V. (2004). *Razvitie socialnoj iniciativnosti detej i molodezhi* [Social and social development of children and youth scientific and psychological maturity: the basics of identification of the person in the educational process]. Extended abstract of candidate's thesis: 13.00.02. Tambov, Russia (rus).
- Hajkin, V. L. (2000). *Aktivnost (harakteristika i razvitie)* [Activity (characteristic and development)]. Moscow, Russia: Logos (rus).
- Harlanova, E. M. (2011). Socialnaja aktivnost studentov: sushhnost ponjatija [Social activity of students: the essence of the concept]. *Teorija i praktika obshhestvennogo razvitiya*, 4, 358–362 (rus).
- Jamkova, K. S. (2011). Vyznachennja sutnosti ta zmistu socialjnoji aktyvnosti v naukovij dumci [Determination of the essence and content of social activity in scientific thought]. *Naukovyj visnyk Melitopol'skogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu*, 357–365 (ukr).

СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ «СОЦИАЛЬНАЯ АКТИВНОСТЬ МОЛОДЕЖИ»

Ступак Оксана, кандидат педагогических наук, доцент кафедры менеджмента, Высшее учебное заведение «Донбасский государственный педагогический университет», ул. Г. Батюка, 19, 84116 Славянск, Украина, stupak-oksana@ukr.net

В статье представлен теоретический анализ и систематизация подходов к определению понятия «социальная активность». Дефиниция «активность» используется в различных отраслях науки как самостоятельное понятие, так и в качестве дополнительного элемента в различных системах. Анализ энциклопедической, психолого-педагогической литературы позволил выделить следующие подходы к понятию «социальная активность»: как динамическая характеристика личности, отражающая уровень направленности способностей, знаний, навыков, концентрации волевых и творческих усилий личности на реализацию неотложных потребностей, интересов, целей; как способ жизнедеятельности, который характеризуется умением действовать по собственному желанию, реализуя личностное начало в новых формах и видах деятельности; как связь личности с социальной средой через сознательную, целенаправленную взаимодействие личности и социума с учетом личностных мотивов по которым люди оказывают влияние друг на друга и различные виды общественно-полезной деятельности.

Ключевые слова: активность; активная личность; инициативность; молодежь; социальная инициатива; социальная активность.

THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF THE YOUTH SOCIAL ACTIVITY

Stupak Oksana, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Management Department, State Higher Educational Establishment «Donbas State Pedagogical University», 19 Batuka Str., 84116 Slavyansk, Ukraine, stupak-oksana@ukr.net

The article presents the theoretical analysis and systematization of the approaches to the definition of the «social activity» concept. The definition of «activity» is used as an independent concept in various fields of science, and as an additional element in different systems. In scientific thought the concepts of «active person», «initiative» and «social initiative» etc. are used as the derivatives of the term. The analysis of encyclopedic, psychological and pedagogical literature made it possible to distinguish the following approaches to the concept of «social activity»: as a dynamic personality characteristic that reflects the level of orientation of abilities, knowledge, skills, concentration of

volitional and creative efforts of the individual to realize his or her urgent needs, interests, goals; as a way of life, characterized by the ability to act on his or her own, performing a personal beginning in new forms and activities; as the connection of the individual with the social environment through conscious, purposeful interaction of the individual and society taking into account the personal reasons for which people are influencing each other and various socially useful activities. The given essential characteristics of the concept of «social activity» certainly do not cover all aspects of terminological foundations, but act as certain guidelines that in the context of studying the problem of forming youth social activity made it possible to determine social activity as an integrated personal activity in order to initiate, plan, implement the socially useful activities in the communicative social environment, taking into account their own needs, the needs of society and personal qualities that contribute to its implementation. Considering the age of participants, young people need the possibility of self-realization in socially meaningful activities, participation in which gives them confidence in their own strength, the opportunity to acquire personal and social status, important social experience, realize their interests and needs.

Key words: *activity; active personality; initiative; social activity; social initiative; youth.*

Стаття надійшла до редакції 25.01.2018

Прийнято до друку 26.04.2018
